

STATEN VAN CURAÇAO

ZITTINGENJAAR 2019 - 2020 - 169

LANDSVERORDENING van de
houdende de instelling van een Electorale Raad (Landsverordening Electorale
Raad)

No. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

- I. Algemene toelichting
 - § 1. Inleiding
 - § 2. Onafhankelijkheid
- II. Financiële gevolgen
- III. Raad van Advies (RvA no. RA/09-16-LV)
 - § 1. Algemeen
 - § 2. De Electorale Raad
 - § 3. De bevoegdheden van de minister
 - § 4. Toezicht
 - § 5. Normering c.q. begrenzing van bestuursbevoegdheden
- IV. Raad van Advies (RvA no. RA/11-20-LV)
- V. Artikelsgewijze toelichting

I. Algemene toelichting

§1. Inleiding

In 2011 is het traject tot de verzelfstandiging van het Hoofdstembureau (hierna: HSB) gestart. In 2016 is naar aanleiding hiervan een ontwerplandsverordening, houdende wijziging van het Kiesreglement Curaçao¹, opgesteld. Die ontwerp-landsverordening beoogde de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het HSB ten opzichte van de politiek wettelijk te verankeren en het HSB om te vormen tot een zelfstandig bestuursorgaan (hierna: ZBO). Eén van de componenten van dat ontwerp was dat het zelfstandige HSB over een eigen permanent secretariaat zou gaan

¹ Ontwerplandsverordening houdende wijziging van het Kiesreglement Curaçao (zaaknummer 2015/015373)

beschikken. Dat ontwerp is toentertijd aan de Raad van Advies ter advisering aangeboden, en na ontvangst van het advies van de Raad van Advies d.d. 11 mei 2016, RvA no. RA/09-16-LV is het traject om te komen tot een verzelfstandigde HSB niet voortgezet.

Met het aantreden van het kabinet Rhuggenaath heeft de regering een commissie bestaande uit afgevaardigden van de beleidsorganisatie van het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening (hierna: BPD), een afgevaardigde van het HSB en een jurist van de Directie Wetgeving en Juridische Zaken, ingesteld. De commissie had als taak een wettelijke regeling op te stellen, houdende de verzelfstandiging van het HSB.

Het HSB heeft in oktober 2017 een 'Visiedocument Onafhankelijke Electorale Raad Curaçao' opgesteld, waarin is voorgesteld om in de plaats van een verzelfstandigd HSB, over te gaan tot een onafhankelijke Electorale Raad voor Curaçao. Ter uitvoering van haar opdracht heeft de commissie, met inachtneming van dit visiedocument en het advies van de beleidsorganisatie van BPD, een beleidsnota, getiteld: Onafhankelijk Hoofdstembureau, opgesteld. In november 2017 heeft de minister van BPD deze beleidsnota goedgekeurd en is het vervolgtraject gestart voor een nieuwe ontwerplandsverordening houdende de instelling van een Electorale Raad.

Vermeldenswaardig in dit traject zijn de drie verslagen van het HSB van respectievelijk 19 oktober 2012, 5 oktober 2016 en 28 april 2017, naar aanleiding van haar constatering bij de verkiezingen van de Staten Curaçao. In deze verslagen wordt een aantal aanbevelingen geformuleerd ter optimalisering van toekomstige verkiezingen.

Deze zijn kort samengevat:

1. het uitwerken van de nieuw formele positionering van het onafhankelijk HSB;
2. het herzien van wetten, documentatie, procedures, werkwijze enz.;
3. het herindelen en eventueel uitbreiden of verminderen van de stembedistricten;
4. het zorgdragen dat in ziekenhuizen, bejaardentehuizen en andere inrichtingen verblijvende burgers van hun kiesrecht gebruikt kunnen maken;
5. diverse aanbevelingen ten aanzien van de inrichting van stemlokalen, stembescheiden en andere middelen die gebruikt worden bij het stemmen, alsmede de introductie van het verbod om foto's te maken in het stemlokaal;
6. het beschikken over financiële middelen ten behoeve van de verkiezingen;
7. het kunnen stemmen in het geval van persoonlijke afwezigheid.

Mede gelet op deze constatering is de commissie tot de conclusie gekomen dat het Kiesreglement van Curaçao² (hierna: het Kiesreglement), niet helemaal

² A.B. 2010, no. 87, bijlage d, zoals gewijzigd.

aansluit op de huidige eisen en visie en niet zal voldoen aan toekomstige ontwikkelingen inzake het kiesrecht en de verkiezingen. Daarnaast wordt het wenselijk geacht tot een algehele herziening van het Kiesreglement te komen. Deze aanbevelingen zijn niet uitgewerkt in het traject om te komen tot een Electorale Raad. In een tweede fase zullen de noodzakelijke wijzigingen van het Kiesreglement aan bod komen, waarbij reeds besloten is dat een algehele herziening van het Kiesreglement zal dienen plaats te vinden.

Op advies van de commissie en de beleidsorganisatie BPD zijn de taken van de Electorale Raad daarna opnieuw bezien. Dit heeft geleid tot aanpassing van de door de commissie voorgestelde taken voor de nieuw te vormen Electorale Raad, daar waar deze taken reeds belegd zijn bij BPD. Dit om dubbele verantwoordelijkheden te voorkomen en te komen tot een efficiëntere besteding van publieke middelen.

§2. Onafhankelijkheid

In dit ontwerp wordt de wettelijke inbedding van een Electorale Raad als onafhankelijk orgaan gedefinieerd. De onafhankelijkheid wordt onder andere gerealiseerd door de bindende voordracht van de leden van de Electorale Raad op te dragen aan een benoemingscommissie die onafhankelijk van de politiek functioneert. Naast de taken van het HSB zoals bepaald in het Kiesreglement en het Kiesbesluit Curaçao³ (hierna: het Kiesbesluit), zijn een tweetal nieuwe taken toebedeeld aan de Electorale Raad. De Electorale Raad kan in de eerste plaats zowel de regering als de Staten, gevraagd en ongevraagd, adviseren bij uitvoeringstechnische aangelegenheden van wettelijke regelingen met betrekking tot het kiesrecht, het kiesstelsel en verkiezingen van de leden van de Staten. Daarnaast zal de Electorale Raad belast worden met uitvoering van de Landsverordening financiën politieke groeperingen.

In dit ontwerp wordt ook voorgesteld om het Kiesreglement gedeeltelijk te wijzigen, omdat mandaten en taken die krachtens het Kiesreglement aan de minister en het bevolkingsregister zijn toebedeeld, nu neergelegd worden bij de Electorale Raad. Voornamelijk zal het woord "het hoofdstembureau" vervangen worden door: "de Electorale Raad". Hetzelfde geldt voor de woorden "het bevolkingsregister" en "de minister" voor die gevallen, waarbij gelet op zijn taken en bevoegdheden, de bewoording "de Electorale Raad" daarvoor in de plaats moet worden gebezigd.

Om de onafhankelijkheid en de zelfstandige taakuitoefening van de Electorale Raad te waarborgen moeten tevens de nodige financiële middelen worden gereserveerd. In de financiële paragraaf van deze memorie van toelichting zal

³ P.B. 2012, no. 56, zoals laatstelijk gewijzigd bij P.B. 2017, no. 35.

dit verder worden besproken. Daarnaast zal de Electorale Raad beschikken over een eigen secretariaat, die de Electorale Raad ondersteunt in het waarborgen van zijn onafhankelijke en zelfstandige taakuitvoering.

In een vervolgfase zal het Kiesreglement, het Kiesbesluit en de Landsverordening financiën politieke groeperingen⁴ in hun geheel herzien worden.

De verantwoordelijkheden die aan het HSB zijn toegekend, zijn, zoals de historie heeft aangetoond, van niet te onderschatten belang. De deskundigheid, de integriteit, de neutraliteit en het verantwoordelijkheidsbesef van het HSB hebben er toe bijgedragen dat de verkiezingen van Curaçao over de jaren heen goed en efficiënt zijn verlopen. De bevolking van Curaçao heeft vertrouwen in de uitslag van de verkiezingen en de uitslag wordt dan ook geaccepteerd, aldus de memorie van toelichting van het Kiesreglement.

Uit het rapport "National Integrity System Assessment: Curaçao 2013" van Transparency International blijkt dat het functioneren van het HSB niet ter discussie staat. Transparency International meldt in dit rapport:

"The independence of the electoral council was not called into question during the last election, and the minister mandated several of his responsibilities to further allow the council to operate independently".

Geconstateerd wordt echter dat hoewel het HSB in de praktijk onafhankelijk functioneert, de wettelijke regelingen niet voorzien in de onafhankelijkheid van het bureau. Transparency International meldt in dit rapport hieromtrent:

"The Electoral Code contains insufficient safeguards for the independence and impartiality of the electoral council, although it does clearly define its powers".

De voormelde constatering van Transparency International zijn tevens de drijfveer geweest om een Electorale Raad voor Curaçao in te stellen.

II. Financiële gevolgen

Het is onontbeerlijk dat de Electorale Raad continu over voldoende, eigen financiële middelen beschikt.

Artikel 22 van dit ontwerp bepaalt dat de financiële middelen van de Electorale Raad uit een bijdrage van de Landsbegroting bestaat. De reguliere begroting van de Electorale Raad bestaat uit de vergoedingen van de leden, de kosten van het secretariaat en de bedrijfsvoering van de Electorale Raad.

⁴ A.B. 2010, no. 87, bijlage I.

Het overzicht dat in de onderstaande tabel 1 gepresenteerd is, geeft een indicatie van de kosten die gemoeid zijn met het oprichten en operationalisering van de Electorale Raad. De opgenomen bedragen behelzen werkzaamheden die nog dienen te geschieden als ook de operationalisering van de Electorale Raad.

Tabel 1

	Bedragen in NAF	2020	2021	2022	2023
Vacatiegelden leden Electorale Raad		92,400	92,400	92,400	92,400
Personeelskosten	Personeelskosten Secretariaat	202,054	202,054	202,054	202,054
	Inhuur personeel/advieskosten	72,500	30,150	31,055	26,523
Kosten bedrijfsvoering	Huisvestingskosten	55,700	57,371	59,092	60,865
	Kantoorkosten	34,200	47,826	57,049	58,370
	Publieke Voorlichting	3,000	3,090	3,183	3,278
	Kapitaalgoederen	10,000	10,000	10,000	10,000
Totaal		469,854	442,891	454,832	453,490

De voor het jaar 2020 benodigde financiële middelen zullen afhangen van het tijdstip waarop de Electorale Raad operationeel wordt. Het tijdelijk beschikbaar stellen van huisvesting door de minister zal resulteren in lagere kosten.

In de begroting zijn voornamelijk de volgende kosten vastgesteld:

1. Vergoeding leden van de Electorale Raad

Het ontwerp bepaalt dat aan het lidmaatschap van de Electorale Raad een geldelijke vergoeding is verbonden. De vergoeding wordt bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, vastgesteld. In de begroting is voor de leden van de Electorale Raad uitgegaan van een onkostenvergoeding. Vanwege het grotere takenpakket en hogere werkdruk ontvangen de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter een hogere vergoeding per maand.

2. Kosten bedrijfsvoering

Ten behoeve van de bijeenkomsten en de vergaderingen van de Electorale Raad worden kosten gemaakt. De leden van de Electorale Raad zullen regelmatig bijeenkomen ter regeling en aansturing van lopende zaken. De Electorale Raad krijgt ondersteuning van een secretariaat. Aansturing van het secretariaat vindt plaats door een secretaris onder leiding van de Electorale Raad. Het secretariaat bestaat uit een secretaris, een plaatsvervangend secretaris en het overig personeel van het secretariaat. De invulling van deze formatie wordt jaarlijks getoetst door de Electorale Raad. Het secretariaat bestaat vooralsnog uit anderhalf (1.5) fte's. De functie van de secretaris is één (1) fte en de functie van de plaatsvervangend secretaris is een halve (0,5) fte. Het overig personeel wordt op tijdelijke basis, wanneer nodig, ingehuurd.

Mocht bij of krachtens Landsverordening andere taken aan de Electorale Raad worden toegevoegd, dan kan de formatie, indien nodig, worden geëvalueerd en uitgebreid.

Binnen de begroting van de Raad wordt rekening gehouden met de kosten die de benoemingscommissie maakt ten behoeve van haar werkzaamheden. Deze kosten worden opgenomen onder 'Representatie en voorlichting' en 'Advieskosten'. De representatie- en voorlichtingskosten vallen onder de kantoorkosten.

Bij de kantoorkosten zullen na de verkiezingen van 2021 de kosten van opslag van stemmaterialen en de lidmaatschappen van internationale organisaties opgeteld worden. Daarbij wordt bij alle kantoorkosten jaarlijks rekening gehouden met een indexering van drie procent (3%).

3. Statenverkiezing

In de meerjarenbegroting van het Land worden middelen gereserveerd voor reguliere verkiezingen. De kosten voor de reguliere verkiezingen worden begroot door de Electorale Raad en vormen onderdeel van de begroting van BPD.

De kosten van tussentijdse onvoorziene verkiezingen worden apart begroot door de Electorale Raad. Het goedkeuringsproces van deze incidentele begrotingen loopt via het Ministerie van Financiën en wordt doorgaans uit de begrotingspost "onvoorzien" van dat ministerie gefinancierd.

De kosten van de verkiezingen van de Staten bedragen ca. NAf 1.9 miljoen (historische cijfers).

III. Advies Raad van Advies d.d. 11 mei 2016⁵

§1. Algemeen

Zoals reeds hiervoor vermeld is in het jaar 2016 aan de Raad van Advies (hierna: RvA) een ontwerp-landsverordening aangeboden, houdende de wijziging van het Kiesreglement, die beoogde de verzelfstandiging van het HSB te realiseren. De bedoeling daarbij was dat in een later stadium het verzelfstandigd HSB tot een Electorale Raad of Kiesraad omgevormd zou worden. Hieronder wordt ingegaan op het advies van de RvA van 11 mei 2016.

§2. De Electorale Raad

Om de onafhankelijkheid van de Electorale Raad te benadrukken, wordt de Electorale Raad als een zelfstandig bestuursorgaan (hierna: ZBO) ingesteld.

De RvA stelt in haar advies d.d. 11 mei 2016 dat het feit dat een bestuursorgaan op een afstand van het democratisch gekozen gezag

⁵ RvA no. RA/09-16-LV

functioneert, een beperking van de ministeriële verantwoordelijkheid, alsmede een beperking van de democratische controle tot gevolg heeft. Volgens de RvA beschikt de minister ten opzichte van een ZBO over bevoegdheden die hem krachtens die landsverordening zijn gegeven. Uit de memorie van toelichting van de ontwerp-landsverordening houdende de wijziging van het Kiesreglement, viel niet op te maken hoe ZBO's worden ingericht en wat de afwegingen daarbij zijn geweest. Aldus, hoe rechtspersoonlijkheid aan een ZBO wordt verleend, hoe een ZBO wordt bekostigd, de eventuele verantwoording daarvan in de begroting, hoe de invulling is van de sturingsmiddelen en de overige vereisten waaraan een ZBO ingevolge artikel 111, tweede lid, van de Staatsregeling van Curaçao moet voldoen. Geconstateerd is, dat er geen regeringsbeleid is voor ZBO's, zodat de regering kan toezien op dat beleid. De RvA concludeerde daarbij dat zij het voorgaande reeds had opgemerkt in haar advisering ten aanzien van de ontwerp-landsverordening actualisering en harmonisatie toezichtlandsverordeningen Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten.

In reactie op het hiervoor gestelde wordt het volgende opgemerkt. In 2017 zijn er stappen gezet richting een Kadernota⁶ betreffende het beleid voor ZBO's. Uit deze nota en ook vanuit ervaringen elders, in Nederland maar ook in andere landen, komt naar voren dat een min of meer vast stelsel voor alle ZBO's niet optimaal functioneert. Gelet hierop is thans de bedoeling om naar een beperkt aantal aandachtspunten in het centrale beleid op te nemen, ervan uitgaande dat verzelfstandiging maatwerk blijft. Een eerste aanzet hiervoor is reeds op gang gebracht.

In deze landsverordening wordt, in afwachting op het beleid voor ZBO's, de onafhankelijkheid en zelfstandigheid vastgelegd met de instelling van een ZBO. Een ZBO is immers een organisatie die overheidstaken uitvoert, maar die niet direct onder het gezag van de minister valt en die als zodanig bij landsverordening wordt ingesteld of aangewezen. Voor de uitvoering van de taken van de Electorale Raad verdient een publiekrechtelijke organisatievorm de voorkeur boven een privaatrechtelijke stichting of naamloze vennootschap, omdat er in casu sprake is van een publieke taak, een belang dat door de regering dient te worden behartigd. Hierdoor is in beginsel uitvoering door een publiekrechtelijke organisatie de aangewezen weg.

Een ZBO is een bestuursorgaan dat niet ondergeschikt is aan een minister, waarbij onder ondergeschiktheid moet worden verstaan de bevoegdheid voor de minister om zowel in het algemeen als ten aanzien van een concreet geval instructies te geven.⁷ De Electorale Raad als ZBO is dan ook niet ondergeschikt aan de minister, maar bestaat zelfstandig. De minister is wel tot op zekere hoogte verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de Electorale Raad.

⁶ 'Herijken van het instrument verzelfstandiging op Curaçao', 8 mei 2017, Ministerie van BPD.

⁷ Zijlstra, 1997, hoofdstuk 3, §3.

Hoewel de Electorale Raad als een ZBO op afstand van de minister staat, draagt de minister de verantwoordelijkheid voor de Electorale Raad. Met een ZBO wordt het principe van ondergeschiktheid aan een minister en politieke verantwoordelijkheid doorbroken. Vanwege dit laatste behoeft toekenning van bestuursbevoegdheid aan een ZBO de instemming van de wetgever. Een minister heeft ook niet de bevoegdheid om instructies te geven aan een ZBO.⁸ Zie ook Aanwijzing 98 van de Curaçaose Aanwijzing voor de regelgeving waarin het hiernavolgende is bepaald:

“Onder zelfstandig bestuursorgaan wordt verstaan: een bestuursorgaan dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister en niet is een adviescollege waarvan de adviestaak de hoofdtaak is. Het belangrijkste kenmerk van een zelfstandig bestuursorgaan is dat het een bestuursorgaan is dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister, hoewel de minister op hoofdlijnen politiek verantwoordelijk is voor een goede taakuitvoering door het zelfstandig bestuursorgaan. Als zelfstandige bestuursorganen worden niet beschouwd: binnen de ministeries verzelfstandigde eenheden, en evenmin privaatrechtelijke instellingen die geen openbaar gezag uitoefenen, zoals geprivatiseerde instellingen en instellingen waaraan op grond van een overeenkomst overheidswerkzaamheden zijn uitbesteed.”

Voorts kan worden gesteld dat de Electorale Raad in ieder geval voldoet aan de eisen van transparantie, rechtmatigheid en doelmatigheid die voor de hele openbare dienst gelden. Om verwarring over de reikwijdte van de ministeriële verantwoordelijkheid te voorkomen, wordt daarom in het ontwerp wettelijk vastgelegd in hoeverre de minister nu wel of niet kan ingrijpen bij de Electorale Raad en op basis waarvan de benoeming en het ontslag van de leden van de Electorale Raad is geregeld.

Kortom, de (rechts)figuur van de ZBO wordt in dit kader het meest geschikt geacht om de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de Electorale Raad te bewerkstelligen, alsmede de ministeriële verantwoordelijkheid te behouden.

§3. De bevoegdheden van de minister

Ook dit ontwerp legt de verantwoordelijkheid voor het benoemen, het schorsen of het ontslaan van de leden van de Electorale Raad uiteindelijk bij de regering, die bij landsbesluit benoemt, schorst of ontslaat. Dit gebeurt op basis van een bindende voordracht van de benoemingscommissie, die daarvoor de adviseur corporate governance hoort. De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de Electorale Raad wordt immers niet gewaarborgd indien de minister het advies van de benoemingscommissie naast zich kan neerleggen.

⁸ Onafhankelijk ondergeschikten, Zbo's, rijksinspecties, planbureaus, privacy-officers, het WODC: tijd voor chaos in orde!, S.E. Zijlstra.

De minister kan echter bij strijdigheid met de wettelijke bepalingen of het niet-naleven van de eisen van zorgvuldigheid danwel andere zwaarwegende belangen, besluiten om de bindende voordracht van de benoemingscommissie niet over te nemen. Onder andere zwaarwegende belangen, zoals voormeld, dient te worden gedacht aan onvoorziene omstandigheden die dermate zwaar wegen, waarvan van tevoren niet precies duidelijk is hoe ze zullen uitwerken, maar die een goede benoeming in de weg staan. De minister verzoekt de benoemingscommissie, onder toezending van zijn gemotiveerd besluit tot afwijzing van een lid, een nieuwe voordracht te doen. Een kopie van deze brief wordt eveneens aan de voorzitter van de Staten aangeboden, die beslist tot al dan niet openbaarmaking van de inhoud van de brief, zie artikel 4, zesde lid, van het onderhavige ontwerp. Tevens wordt de onafhankelijkheid van de Electorale Raad gewaarborgd doordat de benoemingscommissie samengesteld is uit van de politiek onafhankelijke leden.

§4. Toezicht

In dit ontwerp wordt aan de benoemingscommissie een belangrijke taak toegekend. Het betreft de taak, alsmede de verantwoordelijkheid van de benoemingscommissie om de leden van de Electorale Raad te benoemen, te schorsen en te ontslaan. De personen die een rol hebben in de benoemingscommissie zijn allen gehoord met betrekking tot de aan hen in het ontwerp toegekende taken en verantwoordelijkheden.

De leden van de Electorale Raad moeten aan een door de regering bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, vastgesteld profiel voldoen. Daarnaast moet de benoemingscommissie erop toezien dat de leden van de Electorale Raad voldoen aan de in het ontwerp vastgelegde eisen van incompatibiliteit en de eisen van belangenverstrengeling. Het is belangrijk dat ook tijdens het functioneren van de Electorale Raad, dus niet alleen tijdens de benoeming van de nieuwe leden, de onafhankelijkheid van de Electorale Raad ten opzichte van de minister (politiek) gehandhaafd en gewaarborgd blijft.

In dit ontwerp zijn tevens enkele toezichtmechanismen, zoals bepaald in de Nederlandse Kaderwet zelfstandige bestuursorganen (hierna: KZB) verwerkt. Het gaat om de volgende toezichtmechanismen:

1. De vaststelling van het jaarverslag en zendplicht aan de minister en de Staten (artikel 18 KZB). Artikel 23 van het ontwerp bepaalt dat de Electorale Raad een jaarverslag, inhoudende een algemeen verslag samen met een financieel verslag aan de minister moet zenden. De minister legt hierover verantwoording af in de Staten.
2. In artikel 22 van het ontwerp zijn de regels van financieel toezicht (artikelen 24 en 30 KZB) opgenomen. Zo bepaalt artikel 22 van het ontwerp dat, de financiële middelen van de Electorale Raad uit een

bijdrage uit de Landsbegroting bestaat en dat de begroting de goedkeuring van de minister behoeft.

3. In artikel 24 van het ontwerp is de verplichting van de Electorale Raad opgenomen om alle voor de uitoefening van de taak van de minister benodigde inlichtingen aan de minister te verstrekken (artikel 29 KZB).
4. In artikel 25 van het ontwerp is tevens een taakverwaarlozingsvoorziening opgenomen (artikel 23 KZB).

§5. Normering c.q. begrenzing van bestuursbevoegdheden

In dit ontwerp wordt in de artikelen 22 tot en met 225 invulling gegeven aan de normering c.q. begrenzing van de aan de Electorale Raad toegekende (bestuurs)bevoegdheden.

IV. Advies van de Raad van Advies d.d. 6 juli 2020⁹

Op 6 juli 2020 heeft de RvA advies uitgebracht inzake het onderhavige ontwerp. De RvA onderschrijft, zoals hij reeds in zijn advies van 11 mei 2016, kenmerk RvA no. RA/09-16-LV heeft aangegeven, het belang van het treffen van voorzieningen ter waarborging van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de electorale procedure. Hieronder gaat de regering in op de adviespunten van de RvA.

De RvA adviseert, onder punt I.2. (pagina 2), de regering om in de memorie van toelichting in te gaan op de stand van zaken over het aangekondigde regeringsbeleid voor ZBO's.

Onder punt III, paragraaf 2, van de memorie van toelichting is reeds hierop ingegaan.

Om te voldoen aan het advies onder punt I.3.a. (pagina 2) van de RvA om in de memorie van toelichting aandacht te schenken aan de keuze voor de rechtsvorm van een ZBO, is onder paragraaf 2 van de memorie van toelichting aangevuld met een uitleg over de keuze van de regering voor de (rechts)figuur van ZBO.

Het advies van de RvA, onder punt I.3.b (pagina 3), om de verplichting van de Electorale Raad om alle voor de uitoefening van de taak van de minister benodigde inlichtingen aan de minister te verstrekken in het ontwerp op te nemen, alsmede een taakverwaarlozingsvoorziening, is ook opgevolgd. Zie de artikelen 24 en 25 van het onderhavige ontwerp.

⁹ RvA no. RA/11-20-LV

Naar het oordeel van de RvA, zie punt I.3.b.2. (pagina 3) en punt I.4.a (pagina 3), is de bindende voordracht van de benoemingscommissie een uitholling van de ministeriële verantwoordelijkheid.

De regering meent dat de waarborg van een onafhankelijke Electorale Raad zwaarder weegt dan het beginsel van ministeriële verantwoordelijkheid, zeker gelet op het feit dat met het oprichten van een ZBO, dit beginsel doorbroken kan worden. Zie ook het rapport van Transparency International, getiteld "National Integrity Assessment Curaçao 2013", pagina 16, waarin het volgende is opgenomen.

"The electoral management body should be mentioned first because of its pivotal role in safeguarding the integrity of the electoral process. The assessment of this pillar stands out given the inverse gap between policy and practice. Whereas all other pillars score higher for law than for practice, the electoral management body showed the reverse; practice was far more positively assessed than the legal framework. While this is positive in certain respects, weaknesses in the legal framework remain an important concern. This is particularly troubling in regard to the insufficient legal safeguards that exist to ensure the body's independence as well as provisions which provide any outgoing cabinet the opportunity to leave its mark on the body's composition. This loophole was already identified in 2010 and has gained significance now that the electoral management body is also tasked with regulating candidate and political party finances. Until this is corrected, there exists the possibility that any party exiting power can exert influence over future elections and more broadly the political party system."

Desondanks is het advies van de RvA om een marginale toetsing te doen bij een voordracht van de leden van de Electorale Raad overgenomen. Zie artikel 4, zesde lid.

Voor wat betreft het door de RvA gesignaleerde gebrek aan toezicht op de toezichthouder of wel de benoemingscommissie, onder punt I.4.b. (pagina 4), wordt opgemerkt dat het ontwerp is aangepast. De rol die aan de adviseur corporate governance in de landsverordening is toebedeeld geeft hiervoor voldoende garantie.

Voor wat betreft het advies, onder punt I.6 (pagina 6), inzake de openbaarheid van de vergaderingen van de Electorale Raad, wordt opgemerkt dat het ontwerp is aangepast. Artikel 18 is een nieuw artikel.

Het advies, onder punt I.7.a. (pagina 6), van de RvA om over de wijze van bekendmaking van voor de burger belangrijke documenten van de Electorale Raad danwel de benoemingscommissie consistent te zijn, is opgevolgd. Overal in het ontwerp wordt bepaald dat deze documenten in de Landscourant worden bekendgemaakt. Immers de Landscourant is het blad waarin van Landswege de officiële berichten worden geplaatst. De Electorale Raad kan desgewenst deze publicaties ook op zijn website plaatsen. Ook het advies onder punt I.7.b (pagina 6) is opgevolgd. Zie de wijziging van de

Landsverordening openbaarheid van bestuur Curaçao in artikel 37 van het onderhavige ontwerp.

Het advies van de RvA, onder punt 1.8, betreffende de financiële gevolgen van het ontwerp is ook gevolgd. Het advies van de RvA met betrekking tot de personeelskosten van het secretariaat, de kosten van de benoemingscommissie, de ontwikkelingskosten van het kantoor, de startinventaris en de begroting van het dienstjaar 2020 zijn verwerkt onder punt II van de memorie van toelichting.

De RVA acht het niet wenselijk, onder punt II.1.a. (pagina 8) van zijn advies, dat bij zo'n belangrijke instantie als de Electorale Raad, die onafhankelijk en onpartijdig van de regering moet kunnen functioneren, de mogelijkheid geschapen wordt om aan hem op het niveau van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, andere taken op te dragen. Dit advies is overgenomen. Indien de regering of de Staten andere taken aan de Electorale Raad wensen op te dragen, dan dient een wijzigingslandsverordening van het onderhavige ontwerp te worden vastgesteld. Hiermee wordt, zoals door de RvA gesteld het parlement rechtstreeks betrokken.

De RvA adviseert, onder punt II.1.b. (pagina 8), de regering om een bepaling over de vaststelling van het profiel door de eerste leden in de overgangsbepaling (Hoofdstuk 6, Overgangsbepaling van het ontwerp) op te nemen, alsmede te bepalen dat de Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten hierover wordt gehoord. Dit advies is overgenomen, zie de artikelen 6, eerste lid en 30, vierde lid, van het onderhavige ontwerp.

De RvA merkt op onder punt II.1.c. (pagina 9), dat vanwege het feit dat het profiel van de leden van de Electorale Raad bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt vastgesteld, dit landsbesluit automatisch in het Publicatieblad wordt bekendgemaakt, waardoor publicatie in de Landscourant overbodig is. De publicatie van het profiel van de leden van de Electorale Raad in de Landscourant is conform het advies van de RvA uit het ontwerp gehaald.

Voor wat betreft de procedure tot voordracht van de leden van de Electorale Raad, onder punt II.1.d. (pagina 9) van het advies, is de RvA van mening dat de beoordelingsruimte van de Minister van BPD betreffende een veiligheidsonderzoek de beoogde onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de Electorale Raad ondermijnt. De regering onderschrijft het standpunt van de RvA in deze en heeft het ontwerp dan ook conform het advies van de RvA aangepast. Ook is de procedure van de voordracht, bedoeld in artikel 4, vijfde lid, zodanig aangepast dat een voordracht pas kan geschieden na ontvangst van het resultaat van het veiligheidsonderzoek. Het advies om het

Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoek te wijzigen, opdat de leden van de Electorale Raad ook in dit landsbesluit, houdende algemene maatregelen, als vertrouwensfunctie worden aangewezen, wordt ook opgevolgd. In dit verband wijst de regering op Aanwijzing 163, van de Aanwijzing voor de regelgeving waarin is bepaald dat wijziging van een regeling geschiedt door een regeling van gelijke orde. Deze aanwijzing ziet mede op de een enkele maal in de praktijk toegepaste techniek dat in een wijzigingslandsverordening tevens een met het onderwerp van de wijziging nauw verbonden wijziging van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt vastgesteld. Deze werkwijze is onwenselijk, omdat zij onduidelijkheid kan opleveren over de status van een aldus gewijzigde bepaling van een landsbesluit, houdende algemene maatregelen. Met toepassing van dit landsbesluit, heeft de regering een wijziging van het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoek in voorbereiding.

Voor wat betreft het advies, onder punt II.d.3 (pagina 10), om het personeel van het secretariaat van de Electorale Raad als een vertrouwensfunctie aan te merken, wordt opgemerkt dat dit niet de bedoeling is. De RvA adviseert dit met verwijzing naar de memorie van toelichting met betrekking tot het personeel van het secretariaat bij artikel 14. Vermeld staat, dat aan het personeel van het secretariaat integriteitseisen worden gesteld en dat een integriteitsonderzoek naar de aan te stellen persoon moet plaatsvinden. Aan het personeel van het secretariaat wordt integriteitseisen gesteld en naar aanleiding daarvan een integriteitsonderzoek ingesteld, echter door een onafhankelijk integriteitsbureau danwel een bureau die zulke onderzoeken verricht. Alleen de functies van de secretaris en die van plaatsvervangend secretaris zijn vertrouwensfunctie. De functies van het overig personeel van de secretariaat zijn geen vertrouwensfuncties. Gelet op het voorgaande zal het advies van de RvA in deze niet worden gevolgd, echter zal de toelichting op het artikel 14 met inachtneming van de vorenstaande voor de duidelijkheid worden aangepast.

De RVA adviseert, onder punt II.e.1. (pagina 10), om wat betreft de incompatibiliteitseisen aan het lidmaatschap van de Electorale Raad aan te sluiten bij de incompatibiliteitseisen die gelden voor de Hoge Colleges van Staat, waarbij onafhankelijkheid en onpartijdigheid een rol spelen en niet de incompatibiliteitseisen die gelden voor ministers.

De regering onderschrijft dit adviespunt en heeft het ontwerp en bijbehorende toelichting aangepast, zie hiervoor de toelichting op artikel 7.

De RvA is bovendien van oordeel dat een persoon niet voor altijd uitgesloten moet worden van het lidmaatschap van de Electorale Raad vanwege het feit dat hij eens op een kandidatenlijst van een politieke groepering heeft gestaan of bestuurslid was van een politieke groepering. Er dient een termijn te gelden

waarna hij wel in aanmerking zou kunnen komen voor benoeming tot lid van de Electorale Raad.

In overleg met de beleidsorganisatie van het Ministerie van BPD en het Hoofdstembureau is een termijn van acht (8) jaren opgenomen in het ontwerp. Daar de Electorale Raad in zijn geheel en elk afzonderlijk lid politiek onafhankelijk zonder enig schijn van politiekgezindheid dient te functioneren, is het op zijn plaats om de Electorale Raad niet uit politieke en politiek beschouwd leden te laten bestaan.

Om het vertrouwen van de maatschappij in de Electorale Raad hoog te houden is het aanvaardbaar dat een persoon die op een kandidatenlijst van een politieke groepering heeft gestaan of bestuurslid van een politieke groepering was, zoveel en lang mogelijk buiten het politiek gezichtsveld te staan en niet politiekgezind te zijn ter voorkoming van enig schijn van toe te wijzen politieke gezindheid en/of politieke beïnvloeding binnen de Electorale Raad.

Vanuit gaande dat het staan op een kandidatenlijst van een politieke groepering bedoeld is om in aanmerking te komen voor een zittingsjaar van vier jaar in de Staten, wordt het niet staan op een kandidatenlijst van een politieke groepering over de laatste twee achtereenvolgende reguliere zittingsperioden van een Staten, zijnde acht jaren, voldoende beschouwd om maatschappelijk buiten het politiek gezichtsveld te staan om in aanmerking te kunnen komen als lid van de Electorale Raad.

Dit geldt eveneens voor bestuursleden van een politieke groepering die aan een verkiezing deelneemt. Het niet lid zijn van zo'n bestuur over de laatste twee achtereenvolgende reguliere zittingsperioden van een Staten, zijnde acht jaren, wordt maatschappelijk als voldoende beschouwd als niet politiek gezind te zijn om in aanmerking te kunnen komen als lid van de Electorale Raad.

De memorie van toelichting is tevens aangepast conform het ontwerp, in dier voege dat de nevenfuncties van de leden van de Electorale Raad openbaar worden gemaakt, conform het advies van de RvA, onder punt II.f.1. (pagina 11). De openbaarmaking van de nevenfuncties bij de eerste benoeming van een lid van de Electorale Raad geschiedt in de Landscourant. Conform het advies van de RvA is in artikel 8, tweede lid, bepaald dat reeds benoemde leden een verklaring dienen af te leggen over hun "overige bestanddelen". Conform het advies van de RvA, onder punt II.f.4. (pagina 12) is artikel 9 van het ontwerp aangepast, zodat het oordeel van de benoemingscommissie wordt afgewacht, voordat het lid nieuwe zakelijke belangen verwerft.

Conform het advies, onder punt II, onderdelen g, h en i, (pagina 12), van de RvA zijn de schorsingsgronden, ontslaggronden en spoedvoorzieningsbepaling aangepast in de artikelen 10, 11 en 12. In de

spoedvoorziening wordt bepaald dat in uitzonderlijke situatie de Electorale Raad met minimaal drie leden zou kunnen functioneren.

Onder punt II.1.j.2. (pagina 13) van het advies wordt geadviseerd om, gezien het belang van de aan het secretariaat gestelde integriteitseisen, in de memorie van toelichting te motiveren waarom de meldingsplicht, opgenomen in artikel 14, zevende lid, van het ontwerp, alleen geldt voor nevenfuncties en niet voor nevenwerkzaamheden. Het is echter per abuis dat in voormeld artikellid nevenwerkzaamheden niet ook zijn vermeld als meldingsplicht voor het personeel van het secretariaat. Gelet hierop is in het ontwerp en de memorie van toelichting aangepast. Reden waarom geen gevolg is gegeven aan het advies van de RvA in deze.

Het voorgestelde onder punt II.1.k. (pagina 13) is ook verwerkt in het ontwerp in dier voege dat het personeelsreglement vastgesteld wordt door de Electorale Raad, indien de minister binnen de termijn van vier weken niet zijn afkeuring heeft laten blijken.

Het voorgestelde onder punt II.1.m.1. (pagina 14) is ook overgenomen. In artikel 28 wordt thans bepaald dat de door de Electorale Raad vastgestelde klachtenregeling wordt bekendgemaakt in het Publicatieblad.

De RvA adviseert de regering onder punt II.1.m.2 van zijn advies, om erop toe te zien dat het wetgevingstraject betreffende de ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening ombudsman binnen afzienbare tijd wordt afgerond. Hier is ook een taak weggelegd voor de Staten om het onderwerp te agenderen.

Ter voldoening aan het adviespunt van de RvA onder punt II.1.n. (pagina 15) is een wijziging van de Landsverordening administratieve rechtspraak in het onderhavige ontwerp, in artikel 38, opgenomen.

De ter inzagelegging van de kandidatenlijsten, zoals opgemerkt door de RvA onder punt II.1.o. (pagina 15), is ook opgenomen in het ontwerp, zie artikel 35 N (de wijziging op artikel 26 van het Kiesreglement Curaçao) in het onderhavige ontwerp.

De gehanteerde terminologie in het onderhavige ontwerp, voor een voorstel van de Electorale Raad, is conform het advies van de RvA, onder punt II.1.p. (pagina 15), aangepast. Zie artikel 35V van het onderhavige ontwerp. In de wijziging van artikel 41 van het Kiesreglement Curaçao wordt bepaald dat de oproepingskaart wordt vastgesteld bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, gehoord de Electorale Raad.

Ten slotte wordt opgemerkt dat alle door de Raad gemaakte opmerkingen ten aanzien van de memorie van toelichting onder punt II.2. (pagina 16) zijn verwerkt in de memorie van toelichting.

V. Artikelsgewijze toelichting

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

Onderdeel a: begrip minister

Krachtens artikel 5, eerste lid, van de Landsverordening ambtelijk bestuurlijke organisatie¹⁰ heeft de minister van BPD de zorg voor het binnenlands bestuur en de democratische rechtstaat. De minister van BPD is derhalve de minister die het aangaat wat de aangelegenheden van de Electorale Raad betreft. Nu de minister van BPD gelet hierop meerdere keren zal worden aangehaald is om deze reden ervoor gekozen om verder in de tekst van de landsverordening sec de term minister te bezigen en in de begripsbepalingen uit te leggen welke minister daarmee bedoeld wordt.

Onderdeel b: begrip benoemingscommissie

De benoemingscommissie, genoemd in artikel 5, is de commissie belast met onder andere de benoeming, het ontslag en de schorsing van de leden van de Electorale Raad genoemd in artikel 4 van de landsverordening. De term wordt meerdere keren gebezigd in de landsverordening waardoor om deze reden gekozen is om de term in de begripsbepalingen te definiëren.

Onderdeel c: begrip adviseur

De adviseur corporate governance, bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Landsverordening corporate governance¹¹ fungeert als advies-, tevens controle orgaan van de benoemingscommissie. De RvA heeft in het advies d.d. 11 mei 2016 de regering geadviseerd om gezien het gewicht dat wordt toegekend aan de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de Electorale Raad voorzieningen in het ontwerp op te nemen voor het geval de toezichthouder in gebreke blijft ten aanzien van de toezichttaken die hem zijn toebedeeld.

In het kader hiervan wordt enige beperking gelegd aan de taken van de benoemingscommissie, die steeds de adviseur dient te horen, omtrent het profiel, de benoeming, de schorsing en het ontslag, alsmede ingeval van eventuele belangenverstremming van de leden van de Electorale Raad (artikelen 4, 5, 6, 9, 10 en 11 van de landsverordening). Gekozen is derhalve om de adviseur in de begripsbepaling te definiëren.

Hoofdstuk 2. De Electorale Raad

§1. Instelling, samenstelling en benoeming

Artikel 2

Hiermee wordt uitvoering gegeven aan artikel 111 van de Staatsregeling van Curaçao¹² waarin is vastgelegd dat zelfstandige bestuursorganen bij landsverordening worden ingesteld.

¹⁰ A.B. 2010, no. 87, bijlage K.

¹¹ A.B. 2014, no. 3 (G.T.).

¹² A.B. 2010, no. 86.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt dat de Electorale Raad als openbare rechtspersoon zijn eigen taken en begroting heeft. De taken die aan de Electorale Raad bij of krachtens landsverordening kunnen worden opgedragen dienen betrekking te hebben op het beleidsterrein waarvoor de Electorale Raad is ingesteld.

Artikel 4

In het eerste lid wordt het aantal leden van de Electorale Raad bepaald. Het aantal leden dat in de Electorale Raad zitting neemt is zeven. Het HSB bestaat uit vijf gewone leden, de voorzitter en de secretaris daarbij inbegrepen, alsmede drie plaatsvervangende leden. In de landsverordening Electorale Raad is niet gekozen voor een samenstelling van leden bestaande uit plaatsvervangende leden en gewone leden. In de praktijk vervullen de plaatsvervangende leden van het HSB bij verkiezingen steeds dezelfde taken als en gelijktijdig met de gewone leden.

In het tweede lid wordt bepaald dat de voorzitter degene is die de Electorale Raad in en buiten rechte vertegenwoordigt.

Het derde lid bepaalt dat de leden formeel bij landsbesluit worden benoemd op voordracht van de benoemingscommissie, de adviseur corporate governance gehoord hebbende.

Het vierde lid bepaalt dat de procedureregels van de landsverordening corporate governance met betrekking tot de werkwijze van de adviseur in geval van benoeming en ontslag van bestuurders van overeenkomstige toepassing.

Het vijfde lid bepaalt dat de voordracht van de benoemingscommissie een bindend karakter heeft. Het woord "bindend" houdt in dat de minister niet kan afwijken van de door de benoemingscommissie gedane voordracht. Alvorens een voordracht te doen, dient de benoemingscommissie wel het resultaat van het veiligheidsonderzoek genoemd in artikel 6, vijfde lid, te hebben ontvangen.

Ingevolge het zesde lid kan de minister, zoals tevens vermeld onder punt III, paragraaf 3 (de bevoegdheden van de minister) van de memorie van toelichting, echter bij strijdigheid met de wettelijke bepalingen of het niet-naleven van de eisen van zorgvuldigheid danwel andere zwaarwegende belangen, de voordracht niet volgen en de benoemingscommissie om een nieuwe bindende voordracht te verzoeken. Hiermee wordt voldaan aan het advies van de RvA d.d. 6 juli 2020 waarin geadviseerd wordt om de minister de bevoegdheid te verlenen om een marginale toetsing te doen bij de benoeming. De regering houdt het standpunt vast, dat de voordracht bindend dient te zijn, want indien de minister zelf de leden kan benoemen, dan kan de minister ook indirect invloed uitoefenen op de werkzaamheden van de Electorale Raad.

Volgens de RvA houdt een marginale toets in dat alleen van de gedane voordracht wordt afgeweken bij strijdigheid met de wet, het niet naleven van

de eisen van zorgvuldigheid, of andere zwaarwegende belangen. Bij dat laatste kan worden gedacht aan onvoorziene omstandigheden die dermate zwaar wegen, waarvan van tevoren niet precies duidelijk is hoe ze zullen uitwerken, maar die een goede benoeming in de weg staan. De RvA stelt voorts voor om recht te doen aan de ministeriële verantwoordelijkheid en in overweging te nemen om in het ontwerp op te nemen dat de minister de Staten daarover een schriftelijke motivatie – al dan niet vertrouwelijk – geeft als hij op grond van bovengenoemde redenen meent dat de bindende voordracht niet te kunnen overnemen. Bij het niet overnemen van de voordracht is het aan de onafhankelijke benoemingscommissie om ervoor te zorgen dat er een nieuwe voordracht, met inachtneming van de daarvoor vastgestelde procedure, aan de regering wordt gedaan.

De regering heeft dit voorstel van de RvA overgenomen in die zin dat de minister de afwijking schriftelijk dient te motiveren en het betreffende schrijven aan de benoemingscommissie toe stuurt; een afschrift van die brief dient de minister aan de voorzitter van de Staten te doen toekomen. De voorzitter beslist, aan de hand van de inhoud van deze brief, of de brief ter inzage wordt gelegd voor de Statenleden of dat de brief openbaar wordt gemaakt. Indien persoonlijke gevoelige informatie in de brief is opgenomen, kan deze brief niet worden openbaar gemaakt, althans niet integraal.

Ter waarborging van de deskundigheid en kennis van de Electorale Raad wordt in het zevende lid bepaald dat de voorgedragen leden deskundigheid over kennis van danwel affiniteit met het kiesrecht of de electorale proces moeten hebben. De praktijk heeft uitgewezen dat binnen een kiesraad, vergelijkbaar met de Electorale Raad, voor een evenwichtige verdeling van de taakuitvoering, verscheidenheid aan deskundigheid aanwezig moet zijn onder de leden op juridisch-, procesmanagement-, financieel-, communicatie, technologisch- en bedrijfskundig gebied. Mocht het voorkomen dat er geen of niet voldoende kandidaten beschikbaar zijn die over deskundigheid op het gebied van het kiesrecht en verkiezingen beschikken, dan kan overgegaan worden tot benoeming van iemand die over de minimale capaciteiten beschikt om zich de nodige kennis en de vereiste deskundigheid (probleemloos) in kort tijdsbestek eigen te maken. Een dergelijke persoon kan begeleid worden door leden die al langer ervaring hebben op dit terrein.

In het achtste lid wordt de zittingsperiode van de leden van de Electorale Raad bepaald op zes jaren. Het lid kan eenmalig herbenoemd worden voor eenzelfde termijn.

In het negende en tiende lid wordt het moment van aan- en aftreden van de leden van de Electorale Raad bepaald.

Artikel 5

Het eerste lid regelt de samenstelling en instelling van een benoemingscommissie voor de Electorale Raad.

Het derde tot en met het zesde lid regelt de werkwijze van de benoemingscommissie. De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter

wordt uit hun midden gekozen. Het voorgaande is in overeenstemming met het advies van de RVA, RA/09-16-LV. Het is mogelijk dat het voorzitterschap binnen de benoemingscommissie wordt gerouleerd. Bij elke wijziging van het voorzitterschap dient hiervan mededeling te worden gedaan aan de minister en de Raad.

Van haar werkwijze wordt door de benoemingscommissie een reglement vastgesteld en bekendgemaakt. De benoemingscommissie wordt ingesteld bij deze landsverordening en kan derhalve direct na instelling met haar werkzaamheden aanvangen.

Met het instellen van een benoemingscommissie wordt gerealiseerd dat de voordracht van de leden van de Electorale Raad door een benoemingscommissie geschiedt in plaats van door de politieke ambtsdrager. Hoewel de benoeming van de leden van de Electorale Raad wel door de regering geschiedt, immers de benoeming vindt plaats bij landsbesluit, moeten de kandidaatsleden voor de Electorale Raad door de benoemingscommissie worden voorgedragen. Over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het functioneren van de benoemingscommissie mogen geen twijfels bestaan.

De personen die deel uitmaken van de benoemingscommissie zijn van de regering, de staten en aldus van het politiek onafhankelijke personen. Hiermee functioneren zij onafhankelijk van de Staten en de regering. Door de samenstelling van de leden van de benoemingscommissie zal de onafhankelijkheid van de voor te dragen leden door de benoemingscommissie in hoge mate gewaarborgd zijn.

Artikel 6

Het profiel van de leden van de Raad, wordt bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, vastgesteld, de adviseur corporate governance horende. De reden hiervoor is dat het onder meer de taak van de adviseur is om de overheid met betrekking tot overheidsvennootschappen en -stichtingen te adviseren over procedureregels en profielschetsen voor de benoeming van bestuurders, alsook over de benoemingen zelf. Derhalve bepaalt het tweede lid dat de artikelen 4, vierde lid en 8 van de Landsverordening corporate governance van toepassing zijn. Omdat de adviseur corporate governance slechts adviseert over overheidsvennootschappen en -stichtingen en niet over de benoeming van de leden van ZBO's, wordt in dit ontwerp bepaald dat deze instantie gehoord wordt. De toetsing door de adviseur heeft betrekking op het toepassen van de procedureregels door de benoemingscommissie. Er zijn op deze wijze voldoende garanties ingebouwd.

Dat het profiel van de leden, bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt vastgesteld, is in overeenstemming met het advies van de RVA, RA/09-16-LV.

Voorts wordt in dit artikel bepaald welke procedure de benoemingscommissie dient te volgen, om nieuwe leden van de Electorale Raad voor te kunnen dragen.

In dit artikel is in ieder geval opgenomen dat voor de benoeming van de leden van de Electorale Raad een open sollicitatie procedure gevolgd wordt, aan de hand waarvan geschikte kandidaten geselecteerd kunnen worden. De benoemingscommissie plaats de sollicitatieoproep in ten minste twee dagbladen en op de gebruikelijke communicatiekanalen van de overheid. Onder gebruikelijke communicatiekanalen kan worden verstaan de website van de overheid, Facebook account van de overheid enzovoorts.

Het lidmaatschap van de Electorale Raad wordt beschouwd als een vertrouwensfunctie als bedoeld in het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken¹³. De functie van een lid van de Electorale Raad is immers een functie, waarvan de wijze van vervulling een gevaar of een risico kan vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid en andere vitale belangen van Curaçao, zoals bepaald in artikel 1 van de Landsverordening Veiligheidsdienst Curaçao. Er zal dus altijd een veiligheidsonderzoek worden verricht naar de persoon van het te benoemen kandidaat-lid voor de Electorale Raad.

Op grond van artikel 16, eerste lid, van de Landsverordening Veiligheidsdienst Curaçao¹⁴, is het verboden een persoon met een vertrouwensfunctie te belasten, tenzij de minister (lees: de minister van Algemene Zaken) tevoren op grond van een door de Veiligheidsdienst Curaçao ingesteld veiligheidsonderzoek heeft verklaard, dat tegen vervulling van die functie door betrokkene uit het oogpunt van het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid of andere vitale belangen van Curaçao geen bezwaar bestaat.

Ter handhaving van het op afstand zijn van de politiek, alsmede handhaving van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de Electorale Raad, is in het zesde lid van het ontwerp bepaald, dat in afwijking van artikel 16, eerste lid, van de Landsverordening Veiligheidsdienst Curaçao, het hoofd van de Veiligheidsdienst Curaçao en niet de minister, een verklaring van geen bezwaar dient af te geven.

Het achtste lid bepaalt dat de Electorale Raad de werkgever is in de zin van het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken in wiens en onder wiens verantwoordelijkheid de vertrouwensfunctie van de lid van de Electorale Raad wordt uitgeoefend.

Artikel 7

Dit artikel regelt de incompatibiliteitseisen voor het lidmaatschap van de Electorale Raad.

¹³ P.B. 2014, no. 21

¹⁴ A.B. 2010, no.87, bijlage j

Dit zijn functies die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van de Electorale Raad, omdat er anders het risico van belangenverstrengeling bestaat.

Deze incompatibiliteitseisen komen overeen met de incompatibiliteitseisen die gelden voor de Hoge Colleges van Staat, waarbij onafhankelijkheid en onpartijdigheid een rol spelen.

Artikel 8

Dit artikel heeft betrekking op het verwerven danwel reeds bezitten van zakelijke belangen en overige bestanddelen, alsmede het aanvaarden danwel reeds hebben van nevenfuncties en nevenwerkzaamheden bij de benoeming en gedurende het lidmaatschap van de Electorale Raad.

Het eerste lid bepaalt dat sollicitanten naar de functie van lid van de Electorale Raad ten aanzien hiervan aan de benoemingscommissie een schriftelijke verklaring afleggen.

Onder overige bestanddelen wordt verstaan alle vermogensbestanddelen van het lid, exclusief die belangen die te maken heeft met zijn werk of bedrijf die wel onder zakelijke belangen vallen.

Het tweede lid bepaalt dat de verklaring tevens wordt afgelegd indien het lid na de benoeming voornemens is zakelijke belangen en overige bestanddelen te verwerven danwel nevenfuncties en nevenwerkzaamheden te aanvaarden.

Het derde lid bepaalt dat de nevenfuncties van de leden door de Electorale Raad jaarlijks openbaar wordt gemaakt in het jaarverslag. Bij de eerste benoeming geschiedt de bekendmaking van de nevenfunctie van de betreffende lid in de Landscourant van de Electorale Raad in een korte introductie van het nieuw benoemde lid.

Artikel 9

Het onderhavige artikel waarborgt een zorgvuldige besluitvorming. Voorgeschreven wordt dat het betrokken lid dient te worden gehoord en in de gelegenheid te worden gesteld om het nodige te doen om ongewenste belangenverstrengeling te voorkomen en zodoende als lid van de Electorale Raad te kunnen worden benoemd danwel zijn functie als lid van de Raad te handhaven. Deze voorziening geldt als een waarborgvoorziening, waarbij geen beslissing kan worden genomen zonder het lid eerst te horen.

Een limitatieve opsomming van functies en dergelijke die "gevoelig" liggen is niet mogelijk. Het vaststellen daarvan zal in de geest van de onderhavige landsverordening plaatsvinden.

Bij het overleg met de benoemingscommissie en bij de beslissing geldt als uitgangspunt dat:

- a. nevenfuncties en nevenwerkzaamheden, worden niet aanvaard danwel neergelegd die naar oordeel van de benoemingscommissie tot ongewenste belangenverstrengeling aanleiding kunnen geven;

- b. zakelijke belangen en overige bestanddelen worden niet verworven danwel afgestoten voor zover deze tot ongewenste belangenverstrengeling aanleiding kunnen geven.

Bij zakelijke belangen wordt in ieder geval aandacht geschonken aan prioriteitsaandelen, alsmede aandelen of deelnemingen die voor dienstverrichtingen ten behoeve van het Land of subsidie ten laste van het Land en dergelijke in aanmerking komen en aan deelnemingen in privaatrechtelijke rechtspersonen waarvan de eigendom van het aandelenpakket geheel of gedeeltelijk aan het Land toebehoort.

Het ligt dan in de rede dat het lid de betrokken nevenwerkzaamheid of nevenfunctie neerlegt of niet aanvaardt indien hij zijn functie als lid van de Electorale Raad wil behouden.

Echter, indien het lid de betrokken nevenwerkzaamheid of nevenfunctie niet wil of kan neerleggen, dan wordt verwacht dat hij uit eigen beweging afziet van de benoeming of op eigen verzoek ontslag neemt als lid van de Raad. De reeds in functie zijnde lid kan anders op grond van artikel 11, eerste lid, onderdeel f, ontslagen worden.

Artikelen 10 en 11

Deze artikelen regelen de schorsing en het ontslag van de leden van de Electorale Raad. Deze artikelen beogen tevens de positie van de leden van de Electorale Raad te versterken door ontslag en schorsing alleen mogelijk te maken op de in deze artikelen aangegeven gronden. Zoals tevens bepaald in artikel 4 geschiedt de schorsing en ontslag van de leden van de Electorale Raad bij landsbesluit op bindend voordracht van de benoemingscommissie. De benoemingscommissie is echter wel verplicht om advies in te winnen bij de adviseur corporate governance. In deze artikelen zijn de redenen voor schorsing en ontslag geregeld.

Artikel 11a

De taken die in de Landsverordening corporate governance toebedeeld zijn aan de minister, worden in deze landsverordening aan de benoemingscommissie toebedeeld. Immers zal de adviseur door de benoemingscommissie verzocht worden om advies inzake het profiel, de benoeming, de schorsing en het ontslag, alsmede inzake eventuele de belangenverstrengeling van de leden van de Electorale Raad (artikelen 4, 5, 6, 9, 10 en 11 van de landsverordening).

Artikel 12

Het eerste lid bepaalt dat in vacatures zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen vijf maanden wordt voorzien.

Het tweede en het derde lid bepalen dat, in het geval de Electorale Raad door omstandigheden zoals het gelijktijdig ontslag nemen of gelijktijdige schorsingen van leden danwel door calamiteiten uit minder dan drie leden bestaat en dus onbestuurbaar zou zijn, een spoedvoorziening mogelijk is. In

dit zeer uitzonderlijke geval hoeft de voordracht niet tot stand te komen via de reguliere procedureregels. Deze alsdan tijdelijke benoemde leden worden slechts benoemd voor een periode van zes maanden. Zodoende kan de benoemingscommissie volgens de reguliere procedure tot een voordracht voor de opengevallen vacatures komen. Dit laat uiteraard onverlet dat de waarnemende leden zelf ook kunnen solliciteren op de opengevallen vacatures en uiteindelijk toch daarna voor de reguliere zittingsperiode van zes jaar worden benoemd.

Belangrijk is dat bij de getroffen voorziening, bij de benoeming tenminste drie (3) tijdelijke leden benoemd worden.

Artikel 13

Dit artikel regelt het recht op vergoeding van de leden van de Electorale Raad. Onder het hoofdstuk 'Financiële gevolgen' van deze memorie is reeds toelichting gegeven op de vergoeding waar de leden van de Electorale Raad recht op hebben. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden de vergoeding en bijzondere kosten waarop de leden van de Electorale Raad recht hebben geregeld. Dit laatste is in overeenstemming met het advies van de RvA, RA/09-16-LV. Voorbeelden van de voormelde bijzondere kosten zijn reis- en verblijfkosten.

Artikel 14

Het is wenselijk dat de Electorale Raad beschikt over een secretariaat. Het secretariaat bestaat uit de secretaris die het hoofd is van het secretariaat, de plaatsvervangend secretaris en het overig personeel. De functie van de secretaris en plaatsvervangend secretaris worden beschouwd als een vertrouwensfuncties als bedoeld in het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfunctie en veiligheidsonderzoeken. Zie voor toelichting van de vertrouwensfunctie van de secretaris en de plaatsvervangend secretaris de toelichting op artikel 6, welke van overeenkomstige toepassing is op beide functies. De functies van secretaris en plaatsvervangend secretaris zijn belangrijk. De secretaris, danwel de plaatsvervangend secretaris, ondersteunt de Electorale Raad in zijn dagelijkse taken en bevoegdheden en maakt zodoende integraal onderdeel van alle vergaderingen, zittingen en beraadslagingen van de Electorale Raad.

De taken van het secretariaat zijn onder andere: het uitvoeren van de Landsverordening financiën politieke groeperingen, het informeren van burgers over het electorale proces en het ontwikkelen en uitvoeren van trainingen aan personen die in de verkiesingsperiode lid zullen zijn van het ondersteuningsbureau of stembureaus, voorlichting, advies, vooronderzoek, analyse, beleidsuitvoering, verslaglegging, etc.

Ten behoeve van een goede vertrouwensrelatie tussen het secretariaat en de Electorale Raad, geschiedt de indienstneming, de schorsing en het ontslag

door de Electorale Raad. Een integriteitsonderzoek naar de aan te stellen persoon moet plaatsvinden.

Verder is in onderhavige artikel bepaald dat het personeel geen nevenfuncties en nevenwerkzaamheden vervult die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van hun functie of de handhaving van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad en van het vertrouwen daarin. Tevens moet het voornemen tot aanvaarding van nevenfuncties en nevenwerkzaamheden worden gemeld bij de voorzitter van de Electorale Raad en bij belet of ontstentenis van deze aan de plaatsvervangend voorzitter.

Artikel 15

In dit artikel wordt bepaald dat het personeelsreglement vastgesteld wordt door de Electorale Raad indien de minister niet binnen vier (4) weken voor de vaststelling van het personeelsreglement door de Electorale Raad van zijn afkeuring heeft laten blijken. Indien de minister van mening is dat de voorwaarden in strijd zijn met het recht of het algemeen belang dan kan hij het afkeuren. Hiervan zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn als de bezoldiging niet in verhouding staat met die behorende bij soortgelijke functieniveaus binnen de overheid.

Aangezien de Electorale Raad een overheidstaak uitvoert, zullen de arbeidsvoorwaarden van het personeel hun oriëntatiepunt moeten vinden in de arbeidsvoorwaarden die voor het overheidspersoneel gelden.

Artikel 16

In dit artikel wordt de eed/belofte van de leden van de Electorale Raad geregeld als grondslag van integriteit.

§2. Taken en bevoegdheden

Artikel 17

In het eerste lid worden de taken van de Electorale Raad omschreven. Het zijn tevens taken die tot en met de invoering van deze landsverordening door het HSB krachtens het Kiesreglement werden uitgevoerd. Het HSB wordt bij deze landsverordening in het Kiesreglement vervangen door de Electorale Raad.

Het tweede lid bepaalt dat de Electorale Raad de regering en de Staten adviseert bij uitvoeringstechnische aangelegenheden van wettelijke regelingen die betrekking hebben op het kiesrecht en het kiesstelsel, het raadplegend referendum en de verkiezingen van de leden van de Staten.

In het derde lid wordt bepaald dat de Electorale Raad onafhankelijk van de regering en de Staten met de burger communiceert.

Artikel 18

Dit artikel geeft een uitleg van de zittingen en vergaderingen van de Electorale Raad.

Artikel 19

Dit artikel regelt de werkwijze van de Electorale Raad. De Electorale Raad stelt met betrekking tot haar werkwijze een reglement van orde vast, welke bekend gemaakt wordt in de Landscourant.

Artikel 20

Naast de in het Kiesreglement opgenomen taken die door het ministerie BPD, in het bijzonder het bevolkingsregister worden uitgevoerd, wordt in dit artikel ook aan de overige ministers, die onderdeel uitmaken van de regering, de plicht opgelegd om de Electorale Raad te ondersteunen met haar operationele aangelegenheden. Het betreft onder andere de minister van Justitie, de minister van Algemene Zaken en de minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport. De Raad stelt in dit kader samenwerkingsovereenkomsten op met de desbetreffende ministers, waarin de betreffende afspraken worden gemaakt. Te denken valt bijvoorbeeld aan de overeenkomst met de Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport om de schoollokalen te gebruiken bij de verkiezingen.

Aan de Electorale Raad wordt tevens de bevoegdheid toegekend om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten met publiekrechtelijke en privaatrechtelijke organisaties hier te lande ten behoeve van de uitoefening van zijn taken.

Artikel 21

Dit artikel bepaalt dat de beleidsregels die de Electorale Raad opstelt in het kader van de uitoefening van zijn taken gepubliceerd moeten worden in de Landscourant. Op deze manier wordt in de nodige transparantie van de Electorale Raad voorzien.

§3 Financiën en toezicht

Artikel 22

Dit artikel bepaalt de wijze waarop de Electorale Raad dient te handelen om de nodige financiële middelen te ontvangen, teneinde haar taken uit te kunnen voeren. Jaarlijks stelt de Electorale Raad een planning en begroting op, inhoudende een beschrijving van de doelen, activiteiten en resultaten van de Electorale Raad en de hieraan verbonden kosten.

Uit het eerste tot en met de zesde lid volgt dat de Electorale Raad financiële verantwoording aan de minister moet afleggen en wordt de procedure omtrent de vaststelling van de begroting van de Electorale Raad geregeld.

Conform het derde lid zendt de Raad haar begroting jaarlijks vóór 1 februari naar de minister. Deze datum verschilt met de datum zoals die geldt voor de Fair Trade Authority Curaçao, die ook een ZBO is. De reden hiervoor is dat in de praktijk rekening is gehouden met de tijdspanne die de minister nodig heeft om te voldoen aan de comptabiliteitsvoorschriften van de Landsverordening comptabiliteit 2010. In de Landsverordening comptabiliteit 2010 is namelijk bepaald dat de minister op 1 mei bij de Minister van

Financiën ramingen indient voor elk onderdeel van zijn administratie. Om de datum van 1 mei te halen, is in het vijfde lid bepaald, dat de Raad vóór 15 april een aangepaste begroting aan de minister voorlegt. Rekening moet worden gehouden met een termijn van telkens 6 weken waarbinnen de minister een beslissing dient te nemen.

In het zevende lid wordt de continuïteit van de Electorale Raad versterkt door voor de operationele kosten een budget te garanderen van maximaal 90% van de laatst vastgestelde begroting, de eventueel voor de verkiezing begrootte kosten buiten beschouwing gelaten.

Ingevolge het achtste lid is de Electorale Raad verplicht zich te houden aan de goedgekeurde begroting, echter is de Electorale Raad ook verplicht, indien het geval zich voordoet, om aanmerkelijke verschillen onverwijld onder opgaaf van redenen aan de minister te vermelden.

Het negende lid bepaalt dat de voorzitter of namens deze de secretaris het begrotingsbeheer van de Electorale Raad uitvoert. Dit laatste is in overeenstemming met het advies van de RvA, RA/09-16-LV.

Artikel 23

De verantwoording door de Electorale Raad jegens de Minister van BPD is vormgegeven door de verplichting die de Electorale Raad heeft om een jaarverslag op te stellen omtrent (onder meer) zijn taakuitoefening, het uitgevoerde beleid en de financiën van de Electorale Raad. De Electorale Raad dient haar inkomsten en uitgaven te verantwoorden.

Artikelen 24 en 25

In deze artikelen wordt de wijze van inlichtingenverschaffing aan en taakverwaarlozingsvoorzieningen voor de minister geregeld.

Voor wat betreft de taakverwaarlozingsvoorziening wordt hieronder een passage – vanwege zijn toepasselijkheid hier te lande - uit de memorie van toelichting behorende bij de Nederlandse Wijziging van de Kieswet houdende maatregelen om het eenvoudiger te maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen, wijziging van de wijze van inlevering van de kandidatenlijsten, aanpassing van de datum van kandidaatstelling en stemming, alsmede regeling van andere onderwerpen (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011 – 2012, 33 268, no. 3) opgenomen.

“De bevoegdheid om in te grijpen indien er sprake is van ernstige taakverwaarlozing, zoals verwoord in artikel 23 van de Kaderwet ZBO, (lees artikel 25 van het onderhavige ontwerp) acht de regering als sluitstuk wel noodzakelijk. In het onwaarschijnlijke geval dat de Kiesraad (lees Electorale Raad) zijn taak ernstig verwaarloost en bijvoorbeeld geen verkiezingsuitslag vaststelt, dient er met het oog op de continuïteit van het democratisch bestel een mogelijkheid te zijn om de noodzakelijke voorzieningen te treffen, zodat bijvoorbeeld alsnog een verkiezingsuitslag kan worden vastgesteld. Welke voorziening in voorkomend geval wordt getroffen is ter beoordeling van de minister. Het ligt voor de hand dat de minister daarbij rekening houdt met de

bijzondere eisen die daaraan gesteld moeten worden gelet op de taak en positie van de Kiesraad.

De Kiesraad heeft overigens hieromtrent opgemerkt dat hij ervan uitgaat dat de minister bij een taakverwaarlozing de taken van de Kiesraad in diens hoedanigheid van centraal stembureau niet zelf ter hand neemt. De regering meent dat het inderdaad niet voor de hand ligt dat de minister deze zelf op zich neemt, gelet op de te waarborgen onafhankelijkheid.

Artikel 23 van de Kaderwet ZBO voorziet erin dat indien naar het oordeel van de minister wie het aangaat een zelfstandig bestuursorgaan zijn taak ernstig verwaarloost, die minister de noodzakelijke voorzieningen kan treffen. In de eerste plaats geldt dat toepassing van de bevoegdheid van artikel 23 Kaderwet ZBO een ultimum remedium is. In de wetsgeschiedenis is aangegeven dat alleen als alle andere middelen om tot een verbetering van de situatie te komen zijn uitgeput en er ook geen zicht is op verbetering vanwege het zelfstandig bestuursorgaan zelf, dit middel aan de orde zal komen. Die situatie zal zich in de praktijk niet snel voordoen. Mocht zich toch de situatie voordoen van ernstige taakverwaarlozing door de Kiesraad waarbij toepassing van artikel 23 Kaderwet ZBO noodzakelijk is, dan is het aan de minister de noodzakelijke voorzieningen te treffen. De minister hoeft de taak die aan het zelfstandig bestuursorgaan is opgedragen dan niet zelf uit te voeren, hij kan dit bijvoorbeeld ook opdragen aan een ander bestuursorgaan."

Tot zover de memorie van toelichting bij de Nederlandse wet. Om er zeker van te zijn dat de minister de taken van de Electorale Raad hier te lande niet zelf ter hand neemt in geval er sprake is van ernstige taakverwaarlozing, heeft de regering een additionele zinsnede in artikel 25, eerste lid, van het onderhavige ontwerp opgenomen. Tevens is opgenomen dat de minister de benoemingscommissie dient te horen bij ernstige taakverwaarlozing. De benoemingscommissie moet de minister adviseren met betrekking tot de taakverwaarlozing en de mogelijke te treffen voorzieningen. Indien het betreft taakverwaarlozing van de leden van de Electorale Raad, zal de minister de benoemingscommissie kunnen benaderen om in te grijpen ingevolge de artikelen 10 en 11 van het onderhavige ontwerp. In het ergst geval, dat de taakverwaarlozing meerdere leden betreft, voorziet de spoedvoorziening geregeld in artikel 12, derde lid.

Artikel 26

Deze bepaling voorziet in een vijf jaarlijkse evaluatie van het functioneren van de Electorale Raad.

Hoofdstuk 4. De internationale waarneming

Artikel 27

In het eerste lid wordt bepaald dat de Electorale Raad bevoegd is om electorale organisaties binnen het Koninkrijk der Nederlanden uit te nodigen. Conform ons staatsbestel is de Minister van Algemene Zaken

verantwoordelijk voor buitenlandse betrekkingen en Koninkrijkszaken, zie artikel 4, onderdeel f, van de Landsverordening ambtelijke bestuurlijke organisatie. Reden waarom de Electorale Raad middels een informatieplicht de minister van Algemene Zaken en de Minister van BPD op de hoogte dient te brengen van het feit dat electorale organisaties als waarnemers zullen optreden bij de verkiezingen die hier te lande worden gehouden.

In het tweede lid wordt bepaald dat ter uitvoering van een verdrag of een internationale afspraak de Minister van Algemene Zaken bevoegd is om internationale electorale organisaties uit te nodigen. In dit geval betreft het de onafhankelijke electorale organisaties die geen onderdeel zijn van het Koninkrijk der Nederlanden. De regels met betrekking tot het uitnodigen van electorale internationale organisaties worden bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen vastgesteld.

De rode draad bij de stemuitbrenging door het volk is dat er tijdens het verkiezingsproces de wet- en regelgeving gevolgd wordt. Door observatie en evaluatie daarvan wordt er dan erop gezien dat de integriteit van het verkiezingsproces enigszins gewaarborgd en bevorderd kan worden en verkiezingsfraude en ongepaste handelingen vermeden kunnen worden. Ter waarborging en bevordering van de democratie bij verkiezingen is het internationaal gebruikelijk en wenselijk om naast de lokale verkiezingswaarnemers - zoals passieve en actieve kiezers en politieke organisaties en de pers - om ook waarnemers van andere landen en internationale electorale organisaties als internationale getuige aanwezig te laten zijn. Deze waarnemers dienen om naar eigen inzicht (bijv. de keuze en tijdstip van te bezoeken stembureaus) het verloop van de verkiezingen op objectieve wijze te observeren dat de verkiezingen transparant en conform wet- en regelgeving plaatsvindt. Hiermee wordt eventuele discussie over het niet-correct verlopen van de verkiezing beperkt. Het rapport van deze waarnemers is er in de regel op toegespitst om de uitvoering van de verkiezingen te helpen verbeteren. Zo wordt er dan een bijdrage geleverd aan het democratisch proces van vrije en eerlijke verkiezingen en het nodige vertrouwen in het electorale proces bevorderd.

De buitenlandse waarnemers worden in het verkiezingsproces in de regel twee dagen voor de verkiezingsdag tot twee dagen na de verkiezingsdag als waarnemers in het verkiezingsproces door de Electorale Raad ontvangen en vallen onder verantwoordelijkheid van de Electorale Raad.

Internationale electorale organisaties zijn, afhankelijk van de missie, van veertien dagen voor de verkiezingsdag tot vijf dagen na de verkiezingsdag in het verkiezingsproces aanwezig. De opdracht/missie is dan meestal breder dan de verkiezing en kunnen o.a. ook de evaluatie van het internationaal aanvaard gehalte van de democratie behelzen.

Gesprekken voeren met de regering, politieke groeperingen en maatschappelijke geledingen vormen een onderdeel van de waarneming door de buitenlandse waarnemers en internationale electorale organisaties.

O.a. daarvoor wordt ook informatie over de lokale staatsrechtelijke verhoudingen en nationale (verkiezings)regelgeving verschaft.

Hoofdstuk 5. Het klachtenrecht

Artikel 28

Dit artikel bepaalt dat over gedragingen van de leden van de Electorale Raad en de personeelsleden van het secretariaat, geklaagd kan worden bij de Electorale Raad zelf. De Electorale Raad stelt daartoe een klachtenregeling vast. Bekendmaking van de klachtenregeling geschiedt door plaatsing in de Landscourant.

Hoofdstuk 6. Overgangsbepalingen

Artikel 29

Om een overgang naar nieuwe huisvesting soepel te kunnen laten verlopen, stelt de minister tijdelijk huisvesting ter beschikking aan de Raad.

Artikel 30

Dit artikel regelt de benoeming van de leden van de Electorale Raad voor de eerste maal, in afwijking van de artikelen 4 en 6. Voor de oprichting van de Electorale Raad treden als eerste leden op, de zeven leden van het (voormalige) HSB (gewone en plaatsvervangende leden daaronder begrepen). Het HSB bepaalt zelf welke leden als eerste Raadsleden zullen optreden.

Gelet op deze overgangsbepaling bepaalt het tweede lid dat artikel 11, eerste lid, onderdeel b, niet op deze leden van toepassing is.

Het derde lid bepaalt dat de eerste leden van de Electorale Raad de taken van de Electorale Raad, zoals genoemd in deze landsverordening, uitoefenen voor een periode van maximaal twee jaar na inwerkingtreding van deze landsverordening. Daarbij kan de samenstelling van de Electorale Raad, met het oog op kennisoverdracht, na deze twee jaren uit minder dan drie van deze (voormalige) zittende leden van het HSB bestaan, mits deze leden conform de benoemingscriteria en procedure neergelegd in de artikelen 4 en 6 zijn benoemd.

Van belang in dit kader is de vaststelling van het profiel van de leden van de Electorale Raad. De Electorale Raad moet namelijk ervoor zorgen dat zo spoedig mogelijk, in de periode van twee jaar, het profiel van de leden bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt vastgesteld.

Artikel 31

Nu de benoemingscommissie bij deze landsverordening wordt ingesteld, is het noodzakelijk om in afwijking van artikel 5, tweede lid, te voorzien in een voorzitter voor de benoemingscommissie voor de eerste maal. De rector magnificus zal bij de instelling van de Electorale Raad voor de eerste maal

optreden als voorzitter van de benoemingscommissie. De rector magnificus neemt zodoende het voortouw en benadert de president van het Gemeenschappelijke Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba voor de door hem aan te wijzen voormalig lid van de rechterlijke macht, alsmede de Electorale Raad voor het aan te wijzen voormalig lid van de hoofdstembureau of lid van de Electorale Raad. Eenmaal als de samenstelling compleet is kiest de benoemingscommissie, zoals bepaald in artikel 5, tweede lid, uit haar midden een voorzitter.

Artikel 32

Om een overgang in de ondersteuning van de Raad soepel te laten verlopen, stelt de minister tijdelijk een ambtenaar ter beschikking aan de Raad. Deze ambtenaar dient te voldoen aan de beperkingen zoals opgenomen in artikel 7, tweede lid, met uitzondering van artikel 7, tweede lid, onderdeel g.

Artikel 33

Dit artikel regelt het tijdstip van overdracht en overgang van de aangelegenheden van het HSB aan de Electorale Raad en tevens overdracht en overgang aan de Electorale Raad van de bij de minister aanhangige aangelegenheden die tot de taken van de Electorale Raad behoren op het tijdstip van inwerkingtreding van deze landsverordening.

Artikel 34

Vanwege de wijziging in artikel 16, waarbij het HSB vervangen wordt door de Electorale Raad, is er een overgangsbepaling met betrekking tot de ondersteuning van de kandidatenlijst. Bij de laatstgehouden verkiezing voor de leden van de Staten geldt het aantal kiezers zoals vastgesteld door het HSB.

Hoofdstuk 7. Wijziging van andere landsverordeningen

§ 1. Het Kiesreglement Curaçao

Artikel 35

Dit artikel vermeldt de wijzigingsbepalingen in het Kiesreglement Curaçao. Gelet op artikel 17 van de Landsverordening Electorale Raad worden bepaalde tot nu toe aan de minister van BPD ingevolge het Kiesreglement toegekende taken, aan de Electorale Raad toegewezen. Hetzelfde geldt met betrekking tot bepaalde taken die krachtens het Kiesreglement aan de Uitvoeringsorganisatie Publieke Zaken (voorheen: bevolkingsregister (Kranshi)) zijn toegekend. Bij de wijziging van het Kiesreglement worden de woorden "hoofdstembureau", "minister" en "bevolkingsregister" in diverse artikelen vervangen door: de Electorale Raad.

Afgezien van de voormelde vervangingen zijn tevens de volgende wijzigingen aangebracht.

Artikel 6 is gewijzigd. In het tweede lid wordt mogelijk gemaakt dat de Electorale Raad op zijn verzoek, een kopie krijgt van het actueel bijgehouden kiezersregister. Dit is van belang omdat de Electorale Raad, gelet op haar taken, over een volledig en juist bijgehouden kiezersregister moet kunnen beschikken.

Doordat het HSB vervangen wordt in de Electorale Raad, komt artikel 13 nieuw te luiden.

Nu er een Electorale Raad is ingesteld dient de Raad, gelet op zijn taken, over de lokalen te beslissen waarin de kandidatenlijsten kunnen worden ondersteund en heeft de Raad dan ook de bevoegdheid deze lokalen in goed overleg met de minister aan te wijzen. Om deze reden is artikel 17 vernieuwd. De Electorale Raad zal deze lokalen bekend maken in de Landscourant.

Het eerste lid van artikel 38 is gewijzigd om het mogelijk te maken dat de Electorale Raad bevoegdheid heeft om, conform haar taken, het Land in stembedistricten te verdelen.

Gelet op de ervaringen in de praktijk van het HSB met de stembussen, is gekozen om reeds in de eerste fase van de inrichting van de Electorale Raad en de gedeeltelijke wijziging van het Kiesreglement, om artikel 51 te wijzigen. Om deze reden komt artikel 51 helemaal nieuw te luiden. Dit om de praktische uitvoering van de stemmingsprocedure tijdens de verkiezingen voortvarender te laten geschieden.

Er wordt een nieuw artikel 68a toegevoegd. Vanwege meerdere ervaringen uit de electorale praktijk met het kopiëren, danwel het maken van foto's van de ingevulde stembiljetten is om deze reden gekozen om in een apart artikel lid een verbod daarvan te regelen.

Artikel 132 van het Kiesreglement wordt vernieuwd met het oog op het nieuwe Wetboek van Strafrecht Curaçao. Daarin is tevens het verbod neergelegd dat in artikel 68a strafbaar is gesteld.

§ 2. De Landsverordening financiën politieke groeperingen

Artikel 36

Dit artikel vermeldt de wijzigingsbepalingen van de Landsverordening financiën politieke groeperingen naar aanleiding van de instelling van de Electorale Raad.

Ingevolge artikel 17 van de Landsverordening Electorale Raad, zal met de instelling van de Electorale Raad, de Electorale Raad belast worden met de uitvoering van de Landsverordening financiën politieke groeperingen.

Bij wijziging van de Landsverordening financiën politieke groeperingen wordt gelet op het voorgaande voornamelijk in diverse artikelen de woorden "het hoofdstembureau" vervangen door "de Electorale Raad".

§ 3. De Landsverordening openbaarheid van bestuur

Artikel 37

Conform het advies van de RvA van 6 juli 2020 wordt de werkingssfeer van de Landsverordening openbaarheid van bestuur ook tot ZBO's, waaronder de bij deze landsverordening ingestelde Electorale Raad, uitgebreid.

§ 4. De Landsverordening administratieve rechtspraak

Artikel 38

Conform het advies van de RvA van 6 juli 2020 is de Landsverordening administratieve rechtspraak gewijzigd. Daar waar het HSB in wordt genoemd, zijnde artikel 2, eerste lid, onder d, is het woord "hoofdstembureau" vervangen door de Electorale Raad. Daarbij is tevens de vermelding van het Nederlands- Antilliaans Kiesreglement en de Kiesreglementen van de eilandgebieden gewijzigd in het Kiesreglement Curaçao.

§5. De ontwerplandsverordening tot wijziging van het Kiesreglement Curaçao¹⁵

Artikel 39

De wijziging, zoals vastgesteld in die ontwerplandsverordening, die nog niet is goedgekeurd door de Staten, zijn reeds verwerkt in artikel 35BB van dit ontwerp, waardoor de verdere behandeling van deze ontwerplandsverordening in de Staten niet meer nodig is.

Hoofdstuk 8. Slotbepalingen

Artikel 40

Een doorlopende tekst van alle wijzigingen in het Kiesreglement wordt bekend gemaakt bij landsbesluit.

Artikelen 41 en 42 regelen de inwerkingtreding en de citeertitel van de landsverordening.

De Minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening,

¹⁵ Statenstuk Zitting 2015-2016-104